

Křinecký rodák Theodor Wagner

Lesní rada a rytíř císaře Františka Josefa

Theodor Wagner se narodil 7. března 1847 ve Křinci. Jeho otec Jindřich Wagner byl podkoním svobodného pána Bethmanna, majitele křineckého zámku. Středoškolské vzdělání získal na českém vyšším reálném gymnáziu v Praze.

V dalším studiu, lesnickém, pokračoval na Vyšším lesnickém ústavu v Bělé pod Bezdězem. Na této škole, založené v roce 1855, v průběhu doby působila řada věhlasných pedagogů, např. Dr. Emanuel Purkyně, syn prof. Jana Evangelisty Purkyněho aj.

Roku 1885 byla lesnická škola povýšena na Vyšší ústav lesnický a byla přemístěna z Bělé pod Bezdězem do Trutnova (Česká lesnická akademie). Lesnická studia Theodor Wagner ukončil v roce 1866.

V roce 1867 Theodor Wagner nastupuje nejprve jako příručí na panství rodu Auerspergů v Nasavrkách, dnes okr. Chrudim. Zde pracuje pod přímým vedením uznávaného odborníka, lesního rady Domina. Po určitou dobu na stejném knížecím panství zastává také funkci panského účetního. V roce 1870 se Theodor Wagner podrobuje zkoušce, nutné pro samostatné vedení lesní správy, s prospěchem výborným.

Po uplynutí tří let odchází na panství Arnsdorf do Dolních Rakous, jehož majitelem je svobodný pán Derzenyi. Za dobu necelých pěti let Theodor Wagner nebyvalým způsobem pozvedl úroveň celého hospodářství panství. Zavedl na svou dobu velmi progresivní metody pěstování lesních sazenic, umělé zalesňování aj.

Ve svých 31 letech, v roce 1878, se stává nadlesním hraběte z Bubna a Litic na panství Horní Jelení, dnes okr. Pardubice. I tady zanechává po sobě velmi dobré výsledky své práce.

Datum 1. leden 1882 se stává životním mezníkem 35letého Theodora Wagnera v jeho profesní kariéře. Postupně se stává vrchním lesmistrem a přednostou veškerého lesního hospodářství panství Jeho Excellence hraběte Karla Buquoye v Nových Hradech, poblíž Českých Budějovic.

V dubnu 1907 rozhodnutím Jeho Apoštolského Veličenstva Theodoru Wagnerovi je udělen Rytířský kříž císaře Františka Josefa.

V roce 1919 Theodor Wagner odchází na odpočinek, žije v nedalekých Kaplicích.

Po pěti letech odpočinku, v roce 1924, je 77 letý Theodor Wagner opět povolán do činné služby. Je mu svěřena významná funkce, post ústředního ředitele veškerých buquoyových velkostatků, kterou vykonává až do své smrti.

Theodor Wagner umírá dne 17. září 1928 ve věku 81 letech a je pohřben na hřbitově v Nových Hradech. Jeho hrob s důstojným náhrobkem a nápisem "*Oberforstrat und Zentraldirektor der Buquoy'schen Güter*" je dodnes zachován.

Theodor Wagner měl dva syny. Starší, Theodor (*1876) vystudoval práva (JUDr.), mladší, Heinrich (*1878) pracoval jako lesník.

* * *

Své organizační, odborné a obchodní schopnosti Theodor Wagner plně rozvinul a uplatnil teprve až ve službách Buquoyů, na jejich rozsáhlém panství v Nových Hradech.

Pro představu, v roce 1906 panství Nové Hrady, Rožmberk a Přísečnice zaujímaly celkovou plochu 25 278 ha, z toho lesy 20 842 ha, panství Hauenstein celkem 2 584 ha, z toho 2 255 ha lesů.

Křinecký rodák Theodor Wagner

Lesní rada a rytíř císaře Františka Josefa

Tento šlechtický rod pochází z Francie, původně patřil k nižší zemanské šlechtě, později byl povýšen na barony z Vauxu. Prvním členem rodu, který přichází v roce 1618 do Čech, byl Karel Bonaventura Buquoy (1571 - 1621). V roce 1619 poráží Petra Švamberka, (přední osobnost stavovského hnutí) a získává jeho majetek.

V roce 1620 se tento válečník natrvalo usazuje v Čechách a zakládá českou větev rodu Buquoyů. V únoru stejného roku od Ferdinanda II. Habsburského jako náhradu za nevyplacené peníze a žold K. B. Buquoy obdržel panství Nové Hradky, Rožmberk, Libějovice a tvrze Žumberk a Cuknštejn.

Jako císařský generál Katolické ligy pomáhal 7. listopadu 1620 v památné bitvě na Bílé Hoře potlačit hnutí českých protestantských stavů proti rakouskému císaři.

Po roce 1918, kdy vznikla Česká republika, Buquoyové přišli již o větší část svého majetku. V roce 1945 jim byl zkonfiskován prakticky veškerý zbývající majetek jako důsledek platnosti Benešových dekretů.

Posledním majitelem panství byl Karel Georg, 15. hrabě Buquoy (09.03.1885 - 17.05.1952), který byl v roce 1945 původně obviněn z členství v NSDAP a nakonec v roce 1948 odsouzen na 13 let vězení. Zemřel v Brně - Mírově ve vězeňské nemocnici.

Rozsah činnosti Theodora Wagnera v oboru zakládání a obnovy lesa, kynologie, obchodu se dřevem, jeho dopravy aj. byl nebývale široký a také velice úspěšný.

Původní výsadbu „chomáčkovou“ v lesních školkách nahradila výsadba jednotlivých sazenic jednou až dvakrát školkovanými. Lesní školky se již nestěhovaly z místa na místo jako dosud, naopak vznikaly stále školky.

Theodor Wagner zavádí v Nových Hradech školku lesního úřadu o výměře 8 ha a školky revírní, 4 ha. Přebytky sazenic z Nových Hradů se velmi snadno prodávaly díky jejich kvalitě, nízké ceně a širokému druhovému sortimentu jak v korunních zemích říše, tak i za jejími hranicemi.

Theodor Wagner si byl velice dobře vědom, že pro výši zisku z lesního dřeva důležitou roli hrají náklady na jeho dopravu do místa zpracování nebo jeho spotřeby. Proto začal budovat síť dalších lesních cest tak, aby organicky navazovala na existující okolní silniční síť. Za dobu 10 let jeho působení v Nových Hradech vznikla rozsáhlá síť dlážděných a makadamových lesních cest, dosahujících celkové délky přes 300 km a stala se tak určitou zvláštností velkostatku v Nových Hradech.

Nové Hradky byly zásluhou Theodora Wagnera prvním jihočeským velkostatkem, který dopravoval ve vlastní režii dřevo po Vltavě až do Prahy. K tomuto účelu musel dát vybudovat k dosavadnímu plavebnímu systému ocelovou propust' (hrable) a přístaviště vorů u Českých Budějovic.

Je třeba dodat, že Theodor Wagner navázal na dřívější myšlenky svého předchůdce Ing. Jana Riemera, který pro uvažovanou plavbu dřeva začal již v roce 1778 upravovat potok Bucherbach. Následovaly další toky, např. řeka Malše od Kaplic až po České Budějovice, dále zřizoval retenční vodní nádrže. Pro usnadnění plavení dlouhého kusového dřeva bylo třeba upravit ostré oblouky říčního koryta, postavit 17 jezů, regulovat místy koryto aj.

Historicky první splávka dřeva, holundrů (2 sáhy dlouhé špalky), z Novohradských lesů do Českých Budějovic se uskutečnila 7. dubna 1783.

Theodor Wagner byl znám i tím, že na jeho podnět byly zřízeny třířámové parní pily, které po dobu nižší poptávky po kulatém dřevu, zpracovávaly dřevo na polotovary, např. na prkna o různé délce a tloušťce.

V okolí Nových Hradů se nacházela četná rozsáhlá rašeliniště. Proto zakládá továrnu, která zpracovává rašelinová ložiska na stelivo.

Z jeho iniciativy dochází k zavádění telefonních linek mezi kanceláří lesního úřadu a jednotlivými myslivnami. Tato v té době neobvyklá vymoženost umožňovala jednotné, centrální řízení lesního hospodářství. V roce 1887 celková délka tohoto telefonního vedení činila 81 km. V roce 1913 to bylo již 265 km.

Na buquoyském panství se využívala při stavbě lesních cest, v lesním školkařství a při dopravě rašeliny úzkokolejná mobilní železnice s rozchodem 70 cm.

Křinecký rodák Theodor Wagner

Lesní rada a rytíř císaře Františka Josefa

Theodor Wagner byl pokládán za uznávaného kynologa. Za jeho vedení se znamenitě dařilo chovu a výcviku čistokrevných loveckých psů. Jeho zásluhou se od roku 1886 opět začaly užívat podle starého mysliveckého zvyku lovecké fanfáry lesních rohů. Sbíрка těchto loveckých pozdravů po mnoho dalších let sloužila studentům Lesního ústavu v Písku při výuce fanfárové hudby. V roce 1889 byl do Nových Hradů povolán z Vídně dokonce zakladatel rakouské myslivecké hudby, prof. Josef Schantl, který měl pozvednout úroveň zdejších mysliveckých trubačů na úroveň profesionální. Následující rok novohradská lovecká hudba vystoupila již před Jeho císařskou Výsostí, arcivévodou Františkem Ferdinandem von Österreich - Este a dalšími hosty.

Přestože Theodor Wagner působil téměř čtyřicet let na místech, kde se hovořilo německy a kde převážně žili lidé německé národnosti, nikdy nezapoměl na své české kořeny. O Theodoru Wagnerovi bylo také známo, že se snažil o trvalé zvyšování odborné úrovně a sociálního postavení svých zaměstnanců i ostatního personálu velkostatku v Nových Hradech. To byly zřejmě hlavní důvody, proč jako znamenitý lesní odborník a nesmírně pracovitý člověk se těšil trvalé úctě a vážností svého okolí.

V srpnu 1895 se konala v Nových Hradech 47. Valná hromada České lesnické jednoty s exkurzí účastníků do lesů panství.

Při této příležitosti vyšel nákladem České lesnické jednoty písemný materiál s dlouhým názvem „Statisticko-topografický a lesnický popis hraběcích Buquoy'ských lesů svěřenského panství Nových Hradů, vyhotovený za příčinou návštěvy České lesnické jednoty při 47. valné a plné hromadě v městě Nových Hradech dne 5., 6. a 7. srpna 1895“.

Pro potřebu účastníků této akce byl ještě vydán: „Popis vycházky České lesnické jednoty do lesů velkostatku Nové Hrady dne 5. srpna 1895“.

Překlad obou materiálů do češtiny tehdy provedlo České učiliště lesnické v Písku. Při této příležitosti došlo k překladu křestního jména Theodor na české *Bohdan*. Od tohoto momentu se zřejmě vyskytují v dobových dokumentech týkající se Theodora Wagnera obě křestní jména, přestože se jedná stále o stejnou osobu.

V Plzni dne 4. května 2010

Ing. Josef Růžička, Plzeň

Autor poskytl souhlas s uveřejněním tohoto příspěvku na oficiálních webových stránkách zámku Křinec.

Poděkování patří Mgr. Janu Marešovi, z Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích za poskytnutí fotografie Theodora Wagnera a dalších materiálů.